

УДК 378.14

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-2-55-125-130

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ГАЛУЗЕВОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Туманова Юлія Володимирівна

аспірантка факультету технологічної і професійної освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: tumanovakon1304@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3454-4826

У статті проаналізовано суть дефініцій «культура» та «інформація», навколо яких і створюється поняттєва конструкція для подальшого дослідження такого інтегрованого поняття, як «інформаційна культура». Уточнено зміст поняття «інформаційна культура майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування». З метою ефективного формування та діагностики сформованості інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування визначено її структуру. Виокремлено та схарактеризовано чотири взаємопов'язані компоненти інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування у процесі викладання технічних дисциплін: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексійний.

Ключові слова: культура, інформація, інформаційна культура, структура, компоненти, бакалавр галузевого машинобудування.

Постановка проблеми. Розв'язання проблеми формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування в процесі викладання технічних дисциплін здійснюється в межах психолого-педагогічної діагностики освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям дослідження означеної проблеми слугували праці вчених, предметом наукового пошуку яких є: концептуальні засади і проблематика інформаційної культури (І. Аносов, Р. Гуревич, Н. Джинчарадзе, М. Жалдак, Е. Семенюк та ін.); формування інформаційної культури у здобувачів освіти різних спеціальностей (Н. Баловсяк, Р. Бужикова, Л. Карташова, А. Коломієць, В. Литвин, О. Нестерова, А. Певсе, А. Степаненко, Я. Цзюнь, М. Шехавцов та ін.); формування інформаційної культури особистості (М. Близнюк, Т. Богданова, Н. Волкова, Н. Джинчарадзе, Ю. Рамський, В. Стоянов, Л. Тріфаніна та ін.); інформаційна культура педагога й окремих її складових у процесі формування педагогічної (професійної) культури (Я. Галета, В. Жигір, Є. Кавончик, Е. Мусял, Дж. Уорд, О. Шестопалюк та ін.); підготовка майбутніх фахівців у сфері інженерії (С. Зелінський, О. Ігнатюк, К. Лебедева, В. Седов, С. Сисоєва, К. Чішольма та ін.); фахова підготовка майбутніх машинобудівників (О. Алексєєв, І. Асєєва, Е. Бажміна, В. Паржницький, Н. Підбуцька, Г. Райковська, О. Терьохіна, М. Фоміна, І. Хом'юк та ін.). Проте проблема формування інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування у процесі викладання технічних дисциплін не була предметом спеціального педагогічного дослідження.

Таким чином, **метою статті** є визначення структури та компонентів інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування у процесі викладання технічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Жоден аспект людського життя не може належно функціонувати та розвиватися без своєчасного й повного доступу до необхідної інформації, навичок швидкого, якісного й адекватного її сприйняття, обробки, зберігання, використання та передавання. Інформація завжди впливала на процес формування особистості, її світогляд, стереотипи поведінки, загальну культуру, функціонування різних соціальних груп і суспільства в цілому. Тому формування інформаційної культури є актуальним завданням, що постає перед сучасним суспільством в умовах інформатизації.

Поява можливостей для розкриття професійного потенціалу вимагає від фахівців здатності до постійного самовдосконалення, формування власного професійного іміджу та активного залучення до самоосвіти для того, щоб уміти ефективно використовувати в житті набуті знання та вміння.

Вплив процесу інформатизації на суспільство піднімає питання щодо необхідності підвищення рівня інформаційної культури особистості. З урахуванням вільного доступу до численних джерел інформації та постійного обміну інформацією між членами суспільства процес формування інформаційної культури триває протягом усього активного життя людини.

Проте, як показує аналіз науково-методичної літератури та власний досвід, на сьогоднішній час формування інформаційної культури серед здобувачів освіти є складним завданням з багатьох причин. Під час трансформації суспільства в інформаційне впровадження комп'ютеризації в освітній процес, створення потужних баз даних та існування традиційних джерел інформації, що не зменшуються у кількості й обсязі, надзвичайно важлива не лише передача здобувачеві освіти певних знань, але й навчання самостійного пошуку цих знань, розвиток навичок інформаційної культури, умінь опрацьовувати інформацію,

здійснення пошуку та ефективна взаємодія із сучасними інформаційними пошуковими системами. Таким чином, сьогодні виникає нагальна необхідність актуально формувати інформаційну культуру майбутнього фахівця, який має ефективно орієнтуватися в сучасному технологічному процесі.

Першочергово для розуміння терміна «інформаційна культура» важливо визначити суть таких дефініцій, як «культура» та «інформація».

Сьогодні важко зустріти людину, яка б не використовувала термін «культура» у своєму лексиконі. Різноманітні тлумачення цього поняття можна знайти в словниках та науковій літературі. Складність феномена культури та закономірності її розвитку досліджували такі вчені: О. Босенко, С. Гатальська, М. Кордон, Дж. Ліндсей, А. Тойнбі, Ю. Шабанова та ін.

У добу Античності вперше починає формуватися філософське бачення феномену «культура». Тоді виникають поняття «техне» як практична активність, яка створює предметний світ довкілля, та «мімесис» – процес відтворення та імітації реальності.

Корінь слова «культура» має латинське походження від «cultura», що первинно символізувало обробіток землі та вирощування різноманітних культур [2, с. 276]. Переосмислення цього слова відбулося завдяки давньоримському філософу Цицерону, який в своїх «Тускуланських бесідах» проголосив: «Філософія – це вирощування душі». Тут він порівнює філософію з обробітком землі – так, як ми вирощуємо рослини, так само ми розвиваємо та вирощуємо нашу душу за допомогою філософії. З цього моменту «культура» почала асоціюватися з духовним саморозвитком та «обробітком» душі людини [7].

У добу Середньовіччя та Відродження термін «культура» був тісно пов'язаний з латинським «cult» – «вшанування». У цей період культура являла собою не лише саморозвиток та самовдосконалення людської душі, а й її ставлення до Бога. Культура перетворюється на символ духовного світу людини, позначеного вірою в Бога.

Проте необхідно зазначити, що антична філософія не формувала цілісної філософії культури. Оскільки Античність та Середньовіччя були епохами релігійної домінантності, специфічна культурна проблематика не була акцентована, адже усі питання людського буття орієнтувалися на релігійні ідеї.

Історія філософії культури в питомому розумінні цього терміну починається з епохи Нового часу. Тут формуються дві ключові ідеї, покладені в основу цієї епохи та важливі для розуміння культури: потреба культивувати людський розум та протиставлення «природного» та «штучного» в контексті людського існування.

Філософське розуміння культури інтенсивно розвивалося в кінці XIX і на початку XX століть завдяки таким ученим, як Е. Кассіер, Г. Ріккерт, А. Тойнбі та ін.

У кінці XX століття науковці Н. Злобін, Е. Маркарян обстоювали діяльнісний підхід щодо аналізу культури. Діяльнісний підхід позиціонує культуру як центральний елемент людського життя, результат людської активності. Цей підхід, зокрема включає такі аспекти культури, як: технологічний, юридичний, політичний, педагогічний, філософський, математичний, теоретичний, методологічний та інші, кожен з яких відображає певну частину загальної культури. Особливу увагу в рамках діялісного підходу отримує інформаційна культура [5].

Аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження показали, що термін «культура» об'єднує в собі два тісно пов'язані базові елементи – матеріальний і нематеріальний. Сукупність матеріальних елементів формує матеріальну культуру, тоді як нематеріальні елементи створюють духовну культуру. Варто зауважити, що цей поділ має умовний характер, оскільки в реальному житті ці елементи тісно взаємопов'язані.

Отже, узагальнюючи погляди науковців, зазначимо, що з плином часу сутність поняття «культура» змінювалася, відображаючи різноманітність інтерпретацій. Проте незважаючи на різні підходи до визначення поняття «культура», практично всі вони приходять до спільного змісту: культура визначає особливий спосіб життя людей, який відрізняє їх від тварин. Культура є ключовим поняттям для опису особливої форми організації життя людей.

При детальному аналізі наукової літератури ми зустрічаємо також педагогічний аспект трактування поняття «культура». Так, словникова література визначає поняття «культура» як «сферу духовного життя суспільства» [1, с. 439].

У контексті нашого дослідження особлива увага приділяється розумінню терміну «інформація», який є сьогодні одним з найчастіше використовуваних. Існує багато визначень цього поняття, які використовуються в наукових дослідженнях, і сам термін «інформація» має широкий зміст, що виходить за межі будь-якої галузі науки. Так, математики, фізики розглядають інформацію як інструмент зменшення невизначеності в результаті отримання повідомлення, тимчасом як кібернетики сприймають її як невід'ємну частину процесу управління в єдності синтаксичних, семантичних і прагматичних характеристик. Біологи трактують інформацію як поняття, що відображає та обмежує різноманітність і

вважають, що вона характерна лише для живої природи [8].

Протягом всієї історії людства інформацію розглядали як важливий фактор у сферах військового, політичного, економічного та соціального впливу, що значною мірою визначав подальший розвиток держави, суспільства та індивідуальної особистості в конкретних історичних умовах. Володіння певними знаннями та інформацією мало вагу на рівні з володінням певними цінностями соціального характеру. Здатність особистості збирати, накопичувати, перетворювати та передавати інформацію загалом стала однією з ключових складових, що сприяла формуванню людини як соціальної істоти. Ця здатність дозволила індивідуумам взаємодіяти, передавати свій досвід та знання прийдешнім поколінням і таким чином стала фундаментом для суспільного прогресу [8].

Аналіз наукових досліджень та інформаційних ресурсів виявляє два головні підходи до розуміння терміна «інформація». Перший підхід, запропонований англійським кібернетиком та біологом У. Ешбі, ґрунтується на принципі різноманітності. Учений стверджував, що інформація наявна там, де існує різноманітність. Чим більше в конкретному об'єкті є відмінних один від одного елементів, тим більше інформації він містить. Інформація – там, де є хоча б одна різниця між двома об'єктами. Інформації немає, якщо елементи неможливо відрізнити один від одного. Суть цієї концепції полягає в тому, що теорія інформації досліджує процеси «передачі різноманітності» через канали зв'язку, і при цьому «інформація не може передаватися у більшому обсязі, ніж це дозволяє кількість наявної різноманітності» [10].

Тоді як другий підхід, який був уперше обґрунтований філософами-марксистами, базується на категорії відображення усієї матерії. З філософської точки зору інформація є особливим видом реальності, поряд з матеріальним та ідеальним. На відміну від матеріального існування, якому притаманні просторово-часові форми, й ідеального існування, що не має цих форм, інформаційному існуванню властиві просторові характеристики. Автори, які вважають знання та інформацію тотожними, підкреслюють абсолютну ідеальність інформації, вважаючи, що матеріальним може бути лише носій інформації [10].

Таким чином, проаналізувавши суть таких дефініцій, як «культура» та «інформація», можемо впевнено стверджувати, що інтегративне поняття «інформаційна культура» є багатограним. Це поняття сформувалося в інформаційному суспільстві, коли ключовим стратегічним ресурсом стали інформація та новітні технології для її обробки та передачі, тим самим набувши теоретичного і практичного значення [5].

Уперше термін «інформаційна культура» з'явився у 70-х роках 20-го століття. Початкові дослідження на тему формування інформаційної культури були опубліковані працівниками бібліотек, книгознавцями, які асоціювали її з бібліотечно-бібліографічною культурою і професійною діяльністю фахівця.

З кінця 1980-х років проблемою інформаційної культури стали цікавитися не тільки бібліотекознавці та бібліографознавці, але й соціологи, філософи, фахівці у сфері філософії інформації. Завдяки їхнім дослідженням поняття «інформаційна культура» стало розглядатися в більш широкому філософському та науковому контексті: як частина духовної культури суспільства в цілому та окремих соціальних груп та індивідуальних особистостей зокрема.

У своїх дослідженнях Г. Павленко визначає інформаційну культуру як сукупність принципів і механізмів отримання, аналізу, переробки та поширення інформації, що сприяють позитивній взаємодії етнічних та національних культур, та у вузькому розумінні – як органічний синтез таких складових: оптимальних засобів маніпулювання знаками, даними, інформацією та їх подання споживачу; механізму покращення технічного середовища, збереження та передачі інформації; системи навчання та підготовки людини до ефективної роботи з інформацією [3, с. 19].

А. Степаненко досліджувала проблему формування інформаційної культури студентів політехнічних коледжів. У своїх висновках вона відзначила складність та багатокомпонентність цього поняття, а також висловила думку, що інформаційна культура є важливою характеристикою як окремого члена суспільства, так і суспільства в цілому [5, с. 60].

Інформаційна культура втілює в собі знання в тих галузях науки, які сприяють її прогресу щодо відповідної професійної сфери. Важливими елементами інформаційної культури є розуміння сучасних інформаційних технологій та здатність використовувати їх для автоматизації процесів у ситуаціях, які що вимагають нетрадиційного підходу.

У сучасному суспільстві, де інформація відіграє ключову роль, інформаційна культура розглядається як новий соціальний підхід, спрямований на формування особистостей, здатної ефективно функціонувати та адаптуватися до сучасного інформаційного оточення.

Оскільки формування та переформування навичок інформаційної діяльності є процесом, що триває протягом усього життя людини, необхідна цілісна і системна методика формування інформаційної культури особистості. Ця методика може включати такі основні етапи:

1. Підготовчий етап, що пов'язаний зі створенням уявлень про діапазон, сутність та практичні

аспекти ключових інформаційних процесів, а також формуванням базових навичок їх реалізації. На цьому етапі відбувається спілкування з родичами та друзями, використання медіаресурсів, участь у комп'ютерних іграх, а також використання міжнародної інформаційної мережі Інтернет.

2. Етап отримання навичок цілеспрямованого та ефективного використання основних варіантів і компонентів інформаційних технологій в освітній діяльності. Цей етап містить формування потреби і вміння щодо постійного оновлення та вдосконалення навичок з використання інформаційних технологій відповідно до розвитку сучасного інформаційного суспільства.

3. Етап формування системної розвиненої інформаційної культури особистості як професіонала та активного представника громадянського суспільства. Ці етапи сприяють поступовому розвитку інформаційної культури протягом життя людини.

Узагальнюючи тлумачення дефініції «інформаційна культура» дослідниками, ми трактуємо інформаційну культуру майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування як інтегративне утворення особистості, що характеризується обізнаністю із механізмами створення, збирання, зберігання, перероблення та передавання інформації, інформаційними технологіями, здатністю їх використовувати в повсякденному житті, освітній і професійній діяльності в галузі машинобудування, ціннісним ставленням до інформаційної діяльності, що відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства.

З метою ефективного формування та діагностики сформованості інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування необхідно визначити її структуру.

Структура (лат. *structura*, англ. *structure*, нім. *Struktur*) – це взаєморозуміння та взаємозв'язок складових частин цілого; будова. Структура також може відноситися до устрою, організації чого-небудь [6].

А. Степаненко пропонує своє бачення структури інформаційної культури студентів політехнічних коледжів, що реалізується в її інформаційній компетентності, інформаційній етиці, інформаційній поведінці [5].

У своїй дисертації А. Певсе описує структуру інформаційної культури майбутніх філологів у процесі професійної підготовки та пропонує взаємоузгоджені складники, зокрема цільовий, процесуально-змістовий та оцінювально-результативний [4].

М. Шехавцов, досліджуючи інформаційну культуру студентської молоді в умовах інформаційно-гібридної війни, виокремлює у структурі цього інтегративного утворення такі компоненти:

- ціннісно-потребнісний;
- когнітивно-комунікативний;
- інтерактивно-технологічний;
- критично-рефлексивний [9].

На основі проведеного змістового аналізу феномену «інформаційна культура», результатів власного наукового пошуку виокремимо такі компоненти цього соціально значущого інтегративного утворення майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування у процесі викладання технічних дисциплін:

- мотиваційно-ціннісний;
- когнітивний;
- діяльнісний;
- рефлексійний.

Мотиваційно-ціннісний компонент відображає потребу майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування в засвоєнні знань щодо створення, збирання, зберігання, перероблення та передавання інформації, ціннісне ставлення до інформаційної діяльності, що відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства.

Когнітивний компонент охоплює комплекс знань щодо термінології та вимог до технічних пристроїв, необхідних для встановлення і експлуатації програм; встановлення, налаштування та видалення програм; підключення та налаштування периферійних пристроїв; знання основ програмування та прийомів роботи в інформаційному середовищі; обізнаність зі способами створення, збирання, зберігання, перероблення та передавання інформації, інформаційними технологіями та їх можливостями щодо застосування в повсякденному житті, освітній і професійній діяльності в галузі машинобудування та забезпечення формування інформаційної культури.

Діяльнісний компонент відображає взаємопов'язаний комплекс умінь та навичок щодо вибору відповідних засобів інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності в галузі машинобудування. Додатково цей компонент передбачає володіння основними навичками користувача комп'ютера, технічними вміннями застосовувати можливості мережі Інтернет, працювати з текстовими редакторами, електронними таблицями тощо.

Рефлексійний компонент визначає здатність до самоаналізу, оцінювання власного рівня

сформованості інформаційної культури та оцінювання діяльності інших осіб; схильність до планування власного професійного розвитку і підвищення рівня сформованості навичок до саморозвитку й самовдосконалення; здатність до особистісної та професійної рефлексії в галузевому машинобудуванні. Цей компонент передбачає самоаналіз вчинків і прийнятих управлінських рішень у процесі розв'язання актуальних задач і проблем в галузі механічної інженерії. Йому відведено роль виконання контрольної функції.

Висновки. Зазначимо, що виокремлення мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів в структурі інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування сприяє усвідомленню досліджуваного інтегративного утворення майбутнього фахівця як комплексного явища в контексті вищої освіти.

Таким чином, на основі аналізу напрацювань науковців ми визначили сутність та структуру інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування.

Однак з огляду на запропоновану структуру інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування необхідно визначити критерії, показники та рівні для забезпечення комплексного оцінювання сформованості інформаційної культури майбутніх бакалаврів галузевого машинобудування в процесі викладання технічних дисциплін, визначення динаміки процесу її формування.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Киричок О. Б. Філософія : підручник для студ. вищ. навч. закл. Полтава : РВВ ПДАА, 2010. 381 с.
3. Павленко Г. А. Інформаційна культура соціальних суб'єктів як фактор удосконалення управління суспільством : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 09.00.03. Київ, 2009. 20 с.
4. Певсе А. А. Формування інформаційної культури майбутніх філологів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2021. 23 с.
5. Степаненко А. І. Формування інформаційної культури студентів політехнічних коледжів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 248 с.
6. Структура. Психологічна енциклопедія / автор-упоряд. О. М. Степанов. Київ : Академвидав, 2006. С. 346–347.
7. Ціцерон М. Т. Тускуланські бесіди. Про обов'язки. Пер. з латини В. Литвинова. Львів : Апріорі, 2021. 440 с.
8. Швецова-Водка Г. М. Види інформації. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2001. Вип. 6. С. 233–241.
9. Шехавцов М. О. Формування інформаційної культури студентської молоді в умовах інформаційно-гібридної війни : дис. ... д-ра філософ. : 015. Старобільськ, 2021. 277 с.
10. Шульга В. І. Сучасні підходи до трактування поняття інформаційна безпека. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2015. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5514> (дата звернення: 19.02.2024).

ESSENCE AND STRUCTURE OF INFORMATION CULTURE FOR FUTURE BACHELORS IN INDUSTRIAL ENGINEERING

Tumanova Yuliia

Graduate Student of the Faculty of Technological and Professional Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. The issue of developing information literacy among future bachelors in industrial engineering is addressed through the implementation of psychological and pedagogical diagnostics within the framework of technical disciplines teaching.

Purpose. Determining the structure and components of the information culture of future bachelors in industrial engineering within the context of technical disciplines teaching.

Methods. The article relies on data from a doctoral dissertation and a review of pedagogical and scientific literature. Theoretical methods of analysis, systematization, and generalization were applied to achieve the research goals.

Results. The study revealed that the information culture of future industrial engineering bachelors is comprised of four interrelated components: motivational-value, cognitive, activity-based, and reflective. The motivational-value component reflects the need of future industrial engineering bachelors to acquire knowledge about creating, collecting, storing, processing, and transmitting information, as well as a valued attitude toward information activities that aligns with the demands of today's information society. The cognitive component encompasses a comprehensive knowledge of terminology and requirements for technical devices necessary for installing and operating software; installing, configuring, and uninstalling software; connecting and configuring peripheral devices; understanding programming basics and working in an information environment; awareness of methods for creating, collecting, storing, processing, and transmitting information, information technologies, and

their potential applications in everyday life, education, and professional activities in the field of mechanical engineering, and ensuring the formation of information culture. The activity-based component reflects an interrelated set of skills and abilities related to selecting appropriate information and communication technologies for professional activities in the field of mechanical engineering. The reflexive component defines the ability to self-analyze, evaluate one's own level of information culture, and assess the activities of others; the propensity to plan one's own professional development and improve the level of developed skills for self-development and self-improvement; and the ability for personal and professional reflection in the field of industrial engineering. This component involves self-analysis of actions and managerial decisions made in the process of solving current tasks and problems in the field of mechanical engineering. It serves as a control function.

Originality. It lies in the refinement of the key concept of the study, «information culture of future bachelors in industrial engineering,» which we interpret as an integrative personal formation characterized by awareness of the mechanisms of creating, collecting, storing, processing, and transmitting information, information technologies, and the ability to use them in everyday life, education, and professional activities in the field of mechanical engineering, as well as a valued attitude toward information activities that meets the demands of modern information society. Furthermore, the study involves the diagnosis and evaluation of the level of information culture among future industrial engineering bachelors by identifying specific components: motivational-value, cognitive, activity-based, and reflexive.

Conclusion. It should be noted that the identification of motivational-value, cognitive, activity-based, and reflexive components in the structure of information culture among future industrial engineering bachelors contributes to a better understanding of this integrated formation of the future specialist as a complex phenomenon within the context of higher education. Based on the analysis of previous research, we have defined the essence and structure of information culture among future industrial engineering bachelors. It should be noted that the identification of motivational-value, cognitive, activity-based, and reflexive components in the structure of information culture contributes to a better understanding of this integrated formation of the future specialist as a complex phenomenon within the context of higher education.

However, considering the proposed structure, it is necessary to define criteria, indicators, and levels to ensure a comprehensive assessment of the formation of information culture among future industrial engineering bachelors during the teaching of technical disciplines, and to determine the dynamics of its formation process.

Key words: culture, information, information culture, structure, components, bachelor of industrial engineering.

References

1. Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]. (2008). Jurinkom Inter. [in Ukrainian].
2. Kyrychok, O. B. (2010). *Filosofia : pidruchnyk dlja stud. vyssh. navch. zakl.* [Philosophy: a textbook for students of higher educational institutions]. Poltava: RVV PDAA. [in Ukrainian].
3. Pavlenko, Gh. A. (2009). Informatsiina kultura sotsialnykh subiektiv yak faktor udoskonalennia upravlinnia suspilstvom [Information culture of social actors as a factor in improving the management of society]. Kyiv. [in Ukrainian].
4. Pevse, A. A. (2021). Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnikh filolohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of information culture of future philologists in the process of professional training]. Pereiaslav-Khmelnytskyi. [in Ukrainian].
5. Stepanenko, A. I. (2017). Formuvannia informatsiinoi kultury studentiv politekhnichnykh koledzhiv [Formation of information culture of students of polytechnic colleges]. Kyiv. [in Ukrainian].
6. Stepanov, O. M. (2006). Struktura. Psykholohichna entsyklopediia [Structure. Psychological encyclopedia]. Kyiv: Akademydav, 346–347. [in Ukrainian].
7. Ciceron, M. T. (2021). Tuskulanski besidy. Pro oboviazky [Tusculan conversations. About the duties]. Lviv: Apriori. [in Ukrainian].
8. Shvetsova-Vodka, Gh. M. (2001). Vydy informatsii [Types of information]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture*, 6, 233–241. [in Ukrainian].
9. Shekhavtsov, M. O. (2021). Formuvannia informatsiinoi kultury studentskoi molodi v umovakh informatsiino-hibrydnoi viiny [Formation of information culture of student youth in the context of information and hybrid warfare]. Starobilsk. [in Ukrainian].
10. Shulha, V. I. (2015). Suchasni pidkhody do traktuvannia poniattia informatsiina bezpeka. [Modern approaches to the interpretation of the concept of information security]. *Elektronnyi zhurnal «Efektyvna ekonomika» – Electronic magazine «Effective Economy»*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5514>. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 22.08.2024 р.